

Täysistunto

Keskiviikko 25.10.2023 klo 13.59—15.56

6. Lakialoite laiksi ympäristönsuojelulain 18 §:n muuttamisesta

Lakialoite LA 8/2023 vp Sari Sarkomaa kok

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään ympäristövaliokuntaan.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakohtien jälkeen. — Meille asian esittelee edustaja Sarkomaa, olkaa hyvä.

Keskustelu

15.27 **Sari Sarkomaa kok** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Itämeren suojelu on kansanedustajille Suomessa tärkeä asia, ja on hieno sattuma, että tämä ympäristönsuojelulain muutosta koskeva lakialoite esitellään täällä salissa samaan aikaan, kun Saaristomeren suojeluryhmä järjestäytyy tuolla toisessa salissa. Lakialoitteessani esitän ympäristönsuojelulain 18 §:n muutosta.

Aluksi totean taustaksi, että pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelmassa on vahvasti sitouduttu Suomen vesistöjen ja Itämeren sekä etenkin haavoittuvan Saaristomeren suojelutoimiin. Osana niitä toimenpiteitä, mitä hallitusohjelmassa on mainittu ja mihin on sitouduttu, on sitouduttu myöskin lopettamaan lumenkaato vesistöihin. Mielestäni saastuneen lumen mereenajon lopettamiseksi maassamme on sen kieltäminen laissa tarkoituksenmukaista. Nyt käsittelyssä olevassa lakialoitteessani on esitys siitä, kuinka saastuneen lumen mereen kippaamisen kieltä on perusteltua säätää. Haluan aloitteellani vauhdittaa asian etenemistä ja hallituksen toimia asian ratkaisemiseksi.

Itämeri on edelleen mittavista suojeluponnistuksista huolimatta maailman saastuneimpia merialueita. Itämerta ja vesistöjämme on suojeltava vuodenajasta riippumatta, myöskin runsaslumisina talvina. Likaisen lumen kaataminen mereen aiheuttaa vahinkoa luonnolle ja ihmisille. Mereen likaisen lumen mukana kaadetut jätteet, roskat ja muut ainesosat kulkeutuvat merivirtojen mukana laajalle. Mereen joutunut jäte, kuten mikromuovi ja raskasmetallit, eivät häviä merestä ehkä koskaan, ja kuten uusimmat tutkimukset osoittavat, tuo mikromuovi löytyy kaloista ja se löytyy tänä päivänä myöskin meidän lautasiltamme, ja sinnehän se ei kuulu.

Mutta itse lakialoitteen konkreettiseen esitykseen ja sisältöön: Suomen lainsäädännössä lumen kaataminen mereen on voimassa olevan ympäristönsuojelulain 18 §:n 3 momentin nimenomaisella säännöksellä rajattu mainitun pykälän 2 momentissa tarkoitetun jätteen tai muun aineen mereen kaatamista koskevan kiellon ulkopuolelle. Eli se on rajattu ulkopuo-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 48/2023 vp

lelle, ja tässä lakialoitteessani esitän tämän poikkeuksen kääntämistä päinvastaiseksi siten, että myös saastuneen lumen kaataminen mereen tulisi kielletyksi mainitun 2 momentin ohella tai nojalla.

Tässä on hyvä myöskin todeta, kun edustajat tähän lakialoitteeseen myöhemmin vielä paneutuvat, että tässä lakialoitteessani esitetään, että vähäinen lumen kaataminen mereen jäisi tämän esitetyn kiellon ulkopuolelle. Eli rajauksella mahdollistettaisiin jatkossakin esimerkiksi yksityishenkilön omalla tai vapaa-ajanasunnolla lumikolan tai muun vastaavan avulla tapahtuva puhtaan lumen kaataminen mereen.

Lumen kaataminen mereen aiheuttaa vahinkoa, kun lumen mukana mereen ja muihin vesistöihin päätyy luonnolle, ihmisille ja eläimille haitallisia aineita sekä roskia. Nyt otan esimerkin omasta kotikaupungistani: Kun on katsottu, mitä sinne mereen ajetaan, niin Helsingissä lumeen sekoittuu kaukolämpölaitosten ja pienpolton aiheuttamaa nokea, nastarenkaiden asfaltista irrottamaa kivipölyä, bitumia, nastoja, mikromuovia ja autojen pakokaasujen palamishiukkasia. Lumen mukana mereen päätyy kadulle heitettyä roskaa ja eläinten jätöksiä. Sinne on päätynyt polkupyöriä — en tiedä, onko vielä autoja. Mutta vaikka nyt tätä lumen puhdistusta suuremmilla toimilla tai jonkinlaisilla toimilla on tehty, niin sitä ei olla pystytty tekemään niin, että se lumi olisi puhdasta, vaan nuo edellä mainitsemani seikat päätyvät sinne mereen ja vesistöihin lumen mukana. On tutkimustietoa siitä, että hetkenkin maassa ollut lumi sisältää muun muassa tupakantumppeja ja muuta jätettä ja sellaista jätettä, mikä silmällä ei näy, saasteita ja jäämiä.

Tässä yhteydessä haluan todeta sen, että tuntuu pieneltä asialta puhua tupakantumpeista eduskunnassa, mutta se on maailman yleisin jäte, ja se on vahva ympäristömyrkky. Tumpit on todella tehty selluloosa-asetaatista, jonka hajoaminen mikromuovihiukkasiksi kestää vuosia, ja tumpin sisältämät myrkyt kulkeutuvat mikromuovihiukkasten mukana vesistöihin, maaperään ja lopulta ravintoketjussa eläimiin ja ihmisiin. Me tiedämme, että tunnettuja karsinogeneenejä eli syöpävaarallisia aineita on tupakassa kymmeniä ja tupakantumppeja menee maailmassa miljardeja ja miljardeja vesistöihin ja sitä kautta myöskin meidän ravintoketjuihin.

Totean vielä, arvoisa puhemies, Helsingin osalta — ja jäljempänä tulee selville, miksi nostan erityisesti Helsingin — että Helsingissä vastaanotetaan keskimääräisenä talvena noin 50 000 kuormaa lunta, ja kun puhutaan runsaslumista talvista, määrä voi olla jopa 350 000 kuormaa. Kun katsoo valtakunnallista tilannetta, niin saastuneen lumen mereen ajo on Helsingin häpeätahra. Helsingin kaupunginvaltuustossa on kokoomuksen esityksestä linjattu, että lumen kippaaminen pitäisi lopettaa, siitä pitäisi päästä eroon, mutta ympäristön kannalta kestävä keinon löytäminen on ollut aika hidasta apulaiskaupunginjohtaja Anni Sinnemäen vastuualueella, ja siksi tämä lakialoite. Taustaksi haluan sanoa sen, että Suomessa useimmat kaupungit, Espoo, Turku ja Oulu, ovat kieltäneet lumen kaatamisen mereen. Näin on tehty myöskin muissa Pohjoismaissa, näin on tehty Osllossa, näin on tehty Tukholmassa. Ja miksi näin on tehty? Sen takia, että saastuneen lumen mukana kulkeutuu paljon haitta-aineita, vaarallisia aineita, roskia maailman vesistöihin.

Eduskunnassa olemme aktiivisesti toimineet tämän pykälän aikaansaamiseksi. Vauhditimme vesiensuojeluryhmän toimesta ympäristöministeriötä toimimaan asian eteen, mutta ministeriö selvitti tätä asiaa ja totesi, että koska tämä ongelma on vain Helsingissä, toimiin ei ryhdytty. Todettiin, että asiaa pitäisi seurata, mutta tässä on, arvoisa puhemies, kulunut useita vuosia, ja Helsingissä tämä ongelma on edelleen. Olemme pohtineet, miksi ympäristölupaa tähän ei vaadita. Vuosien valmistelun jälkeen Helsingiltä vaadittiin ympäristö-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 48/2023 vp

lupa, mutta se oli mielestäni aika löysin perustein, ja siksi iloitsen siitä, että hallitusohjelman on kirjattu virke, että lumenkaato lopetetaan, mutta itse toimia ei ole hallitusohjelmassa kirjattu, ja siksi tämän lakialoitteen olen tehnyt, koska pidän perusteltuna sitä, että tämä likaisen, saastuneen lumen kaato mereen kiellettäisiin ympäristönsuojelulain nojalla. Mielestäni meillä on velvollisuus suojella Itämerä, joka on meidän kotimeremme, myöskin talviaikoina.

Toivon, että tämä lakialoite vauhdittaa hallituksen toimia, että lakiesitys tänne tulisi, tai sitten eduskunta ottaisi tämän lakialoitteeni käsittelyyn, jotta tämä asia saataisiin päätökseen eli saastuneen lumen mereen kippaaminen kiellettäisiin tämän eduskuntakauden aikana.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Seuraavaksi edustaja Seppänen.

15.35 Sara Seppänen ps: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Kiitos edustaja Sarkomalle tästä hyvästä lakialoitteesta. Pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelmassa on sitouduttu Suomen vesistöjen ja Itämeren sekä etenkin haavoittuvan Saaristomeren suojelutoimiin. Hallitusohjelmassa on myöskin sitouduttu lopettamaan lumenkaato vesistöihin. Mikromuovit ovat todellakin iso ongelma vesistöissä, ja tämän vuoksi vesiensuojelu palvelee vesivarojen hyödyntämistä sekä ympäristöterveyden ja sisäisen turvallisuuden tavoitteita.

Suomen vesistöt vaativat aktiivista ja pitkäjänteistä suojelua joka tasolla. Vesiensuojelun tavoitteista on pidettävä kiinni, pinta- ja pohjavesien tilaa on parannettava ja muiden vesien jo saavutettu hyvä laatu on turvattava. Jokia ja patoamattomien jokien vaelluskaloja on suojeltava ja muun muassa Tornionjoen ja Simojoen vapaat lohijoet ja niiden lohen tila on turvattava. Vesiensuojelun keinojen on oltava kuitenkin aikaisempaa vaikuttavampia ja kustannustehokkaampia. Itämerä on suojeltava kansainvälisessä yhteistyössä nykyistä aktiivisemmin ja tehokkaammin. Vaikka maailman vesistöjen suurimmat päästöt ja vesistöihin päätyvät muovijätteet syntyvät enimmäkseen Aasiassa ja Afrikassa, on Suomessakin kiinnitettävä huomiota vesien muovijätteeseen sekä ylipäänsä muovien ja pilkkoutuneiden muovikappaleiden eli mikromuovien pääsyyn vesistöön. Kannatan lämpimästi edustaja Sarkomaa lakialoitetta.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Mikkonen.

15.37 Krista Mikkonen vihr: Arvoisa puhemies! Itse myös kannatan lämpimästi tätä lakialoitetta. On tärkeää huolehtia meidän puhtaista vesistämme, ja on tärkeää, että pystymme roskaantumista, rehevöitymistä ja muita tällaisia vesistöä haittaavia tekijöitä suitsimaan, ja tämä lakialoite on yksi konkreettinen keino siihen.

Tähän lumen mereen kippaamiseen onneksi kaupungit ovat itsekin tehneet rajoituksia, ja tietysti se, että se tulee sitten ihan lakiin, varmistaa sen, että siitä päästään eroon. Itse ajattelen, että ehkä tätä lakialoitetta voidaan laajentaa myös sisävesiä koskevaksi, koska meillä on myös paljon järvien rannalla olevia kaupunkeja, missä voi sitten olla sama haaste. Kaiken kaikkiaan tietysti on oleellista, että me tämän lumen suhteen pääsisimme niihin ratkaisuihin, missä lumenkaatopaikalla myös suodatetaan se lumi ennen kuin se sitten menee viemäriverkostoon tai hulevesiin ja ehkä sitä myöten sitten vesistöihin, koska siellä to-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 48/2023 vp

dellakin tietysti mikromuovi on yksi iso ongelma mutta myös muita erilaisia haitallisia aineita voi sitä kautta vesistöihin mennä.

Olen ilahtunut siitä, että hallitusohjelmassa on halu jatkaa Saaristomeri-ohjelmaa. Se viime kaudella aloitettiin, ja tavoitteenahan on se, että tämä Suomen ainoa HELCOMin niin sanottu hotspot, eli meidän tämmöinen Itämeri vielä raskaasti kuormittava alue, saadaan nyt kuriin, ja toivotan hallitukselle tietysti onnistumista tämän toimenpideohjelman eteenpäin viemiseksi.

Siitä olen kyllä huolestunut, että vesiensuojelurahathan vähenevät hyvin merkittävästi. Sen takia tietysti on tärkeää, että näiden pelkkien toimenpiteiden, jotka vaativat resursseja, lisäksi meillä on keinoja, joilla juurisyihin voidaan puuttua. Toivoisin, että hallitus tältä osin voisi harkita sitä hallitusohjelmaansa kirjoittamaansa fosforiasetuksen lannanlevityspoikkeaman betonointia uudestaan, koska siinä viime kaudella saatiin päätös siitä, että lannalle, joka levitetään pellolle, asetetaan raja, kuinka paljon se saa fosforia sisältää. Tästä poikkeamasta Suomi oli nyt luopumassa, mutta hallitusohjelmassa sitä halutaan jatkaa, ja sehan tarkoittaa sitä, että fosforivalumat pelloilta sitten jatkossa ovat entistä suurempia. Ajattelen näin, että nimenomaan näihin juurisyihin puuttumiseen — puhutaan sitten roskaantumisesta, mitä tällä aloitteella halutaan vähentää, tai niiden ravinteiden huuhtomien osalta — pitäisi pystyä vaikuttamaan, ja todellakin tästä fosforiasetuksen lantapoikkeamasta luopuminen olisi yksi konkreettinen keino. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Ja seuraavaksi edustaja Sarkomaa.

15.40 **Sari Sarkomaa kok:** Arvoisa rouva puhemies! Vielä ehkä tähän keskustelun loppuun totean, että on hyvä, että on näin, että lakialoite saa tukea salin molemmilta reunoilta.

Se ehkä tähän keskusteluun vielä: Kun puhutaan vesistöjen suojelemisesta, on selvä, että me puhumme hallitusohjelmassa kaikista vesistöistä, merestä ja sisävesistä. Se, mikä on olennaista sanoa, kun puhutaan erityisesti Itämeren suojelusta, on se, että ilmastonmuutos vauhdittaa rehevöitymistä. Jos katsotaan esimerkiksi pääkaupunkiseutua, täällä Vantaanjoen valumat voivat olla moninkertaisia ilmastonmuutoksen takia — lisääntyneet sateet, vähälumiset talvet. Sen takia pitää tehdä yhä enemmän, ja siihen, mitä on aikaisemmin suunniteltu tehtäväksi, että saavuttaisimme hyvät vesistöjen tilat, pitää pistää paljon päälle, koska todellakin ilmastonmuutos vauhdittaa rehevöitymistä. Sen takia on hyvä, että hallitusohjelmassa on kirjattu todella tiukat tavoitteet vesiensuojeluun. Uskon, että tässä myöskin edetään, ja on hyvä, että myöskin oppositio niitä täällä vahvasti kannattaa.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin ympäristövaliokuntaan.